

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım !...*

Nietzsche

Cilt VI. 15 Temmuz 1929. Sayı : 135

Mektepten çıktuktan sonra

1929 tedris senesi nihayete erdi. Birçok genç artık hayata atılacaklardır. Girecekleri cemiyet içinde çalışırlarken mektep sıralarında o kadar kuvvetle duymadıkları mütezat hislerle karşılaşacaklar, içlerindeki ihtiraslarla, hariçte görecekları mukavemetler arasında kendileri için açacakları bir yolda yürüyüp gideceklerdir.

Liseden çıkan gençler önlerinde «ne olmalıyım» hangi mesleğe girmeliyim?, suali karşısındadırlar. Yüksek mektepten çıkanlar ruhlarında bir an evvel bulundukları meslekte en yüksek mevkie çıkmak, en menfaatli işi bulmak ateşini taşırlar. İçlerinde cemiyet ve tabiat içindeki tezatlar karşısında bocalıyanlar da olabilir, yahut bugünün cereyanları karşısında kayıtsız, kendilerine verilecek işi makine gibi yapmağa yarayanlar da vardır. Bu gençlerin duyguları arasında dolaşınız, azçok istikbali görürsünüz.

«Ne olmalıyım, hangi mesleğe girmeliyim?» Endişesi içinde kalan lise mezunları kendileri için doğru bir yol bulmak istiyorlarsa istidatlarından başka hiçbir tesire kapılmamalıdırlar.

İstidattan maada gençler üzerine tesir yapacak binbir amil vardır. Yapamıyacağınız işlere bugün için daha kârlı olduğunu ileriye sürerek girmeği teklif edenler, istidadınız olan meslekte kuvvetli ve liyakatlı olmak için uzun çalışmak lâzım geldiğini söyleyerek sizi yese düşürenler bulunabilir; bunların hiç birine kulak asmayarak en liyakatlı olabileceğiniz mesleği tereddütsüzce tercih etmelisiniz, o mesleğin en kuvvetli adamı olmak ihtirasını daima duymalısınız. Bilinmelidir ki her meslek kuvvetli ve liyakatlı adam bekliyor. Tebellür etmiş istidadı olmayan gençlerin meslek aramalarıdır. Çok yazık ki mekteplerimizin bir kısmı gençlerde hakikî istidatların açıkça belirmesine müsaade edecek vaziyette değildir. Gençlerin çoğu en ziyade hangi yolda liyakat gösterebilecek bir haldedir, bunu bilmiyerek hayata girmektedirler.

Tabiat ve hayat çok merhametsizdir. Yapamıyacağınız işe girerseniz mütemadiyen ezilirsiniz, eğer kalbinizde yükselmek hırısı da varsa o vakit liyakattan, ehliyetten,

— Mekteplerini bitirenlere —

doğruluktan başka tariklerle ilerlemek isteyeceksiniz. İşte o zaman cemiyete muzır bir insan olursunuz.

Mektepler, talebesinin günün birinde muhtelif yollara gireceğini düşünerek onları bir kalıptan çıkmış insanlar haline getirmekten ziyade en ziyade beliren istidadının inkişafına yardım eylemeli, o yolda hakikî mürşit olmalıdır. Bunun için onlara beğendikleri işle uğraşmağa vakit bırakmak, istekleriyle kitap seçmeğe ve okumağa hevesli yapmak lâzımdır. Bunun lâzım olduğuna samimiyetle inandığımız ve yapabildiğimiz gün gençlere hakikî yardımını yapmış olacağız.

Yüksek mekteplerden çıkan gençler hayata atılıyorlar. Her şeye muhtaç bir memletin istikbalini teşkil edecekler. Onun için emel elbette şu dur: daha evvel geçenlerden fazla ehliyetli olmak... Bunun birinci şartı girdikleri meslekte daha evvel çalışanların yaptıklarını iyi bilmek, yapamadıkları noktaları iyi takdir edilebilmek, onların zayıfları ve kuvvetli taraflarını bulabilmek.. Böyle bir muvazane yaptıktan sonra liyakat ve kuvveti-
-Lütfen beşinci sahifeye bakınız-

Tarihî kıymeti haiz

Bir kaç manzume

Çıldır muharebesi için yazılan bir halk şiiri, Tokmak hanın maglûbiyetini kuvvetle ifade ediyor.

Ankara Umumî kütüphanesindeki mecmualardan birinde muhtelif devirlerde yaşayan halk şairlerinin tarih noktai nazarından kıymetli sayılabilecek şiirlerden bir kaçı (1577) İran seferine aittir. Malûm olduğu veçhile o zaman Sadrazam olan Sokullu Mehmet Paşa bu seferin müşkilâtını ve elde edilecek menafiin, ihtiyar edilecek masraf ve zahmetlere tekabül etmeyeceğini nazarı dikkate alarak harp fikirlerine muhalefet etmiş, fakat Padişah üzerindeki nüfuzunu kaybettiği ve kuvvetli muhalifler karşısında bulunduğu cihetle çok haklı ve makul olan mütaleasını kabul ettirememiş, yalnız kalmış, İran harbi de başlamıştı. İran seraskerliğine vezir Lala Mustafa Paşa (Kıbrıs fatihi), tayin edilmişti; Harbin safahatı tarihlerde tafsil edildiği veçhile Sokollunun haklı olduğunu göstermiş, dökülen kan, yapılan masraf ve sarfedilen himmet ile mütenasip bir netice istihsal etmek mümkün olamamıştı. İran hareketinin en karlı ve bizim için şerefli muharebesi Çıldır muharebesidir, bu muharebede Tokmakhan kumandasındaki İran ordusu fena bir maglûbiyete uğramış, fakat Türk ordusu da mühim zayıat vermişti; aşağıya aldığımız şiir (Çıldır) muharebesine dairdir:

Turnam gider olsan bizim ellere
Vezir Ardahan'dan göçtü diyesin
Karşı geldi Kızıl başın hanları
(Çıldır) da da dövüş oldu diyesin

Al kana boyandı (Çıldır) dağları
Gaziler (okunamadı) tuğları
Gözü kanlı Diyaribekir beyleri
Din yoluna şehit düştü deyesin

Çamur dize çıktı kan ile yaştan
Atlar dalamaz oldu serilen leşten
Kaleler yığıldı kesilen baştan
Ak gövdeler kana battı deyesin

İki alay bir araya gelince
Ara yere Çarhacılar girince
Beş bin beş yüz belli atlı dolunca
Tokmakhan da kaçtı deyesin

Haberimiz iletsin dosta gidenler
Varup dostun didarını görenler
Şahin, Şahin paşaları soranlar
Din uğruna şehit düştü deyesin

İran seferine Kırım da iştirak etmiş, fakat tatar suvarilerinin başında bizzat Han değil Veliht Adil girayla kardeşi Gazi giray gelmişti.

Adil ve Gazi girayların yararlıkları, ve esaretlerini intaç eden hadise hakkında tarihlerden malûmat alınabilir. Biz burada Adil giraya ait olduğunu kuvvetle tahmin ettiğimiz bir manzumeyi nakledeceğiz; manzume aruz vezniledir ve Hayalî adında bir şairindir.

Hazır olun gaziler düşmanımız vardır bizim;
Kızılbaş Cumhuruna meydanımız vardır bizim,
Sadır oldu emri âli inkiyadetmek gerek
Uğru açık bir veli sultanımız vardır bizim

Yürüsün sahibi hatem sancak çekup tuğlar ile
Başı üsküf, sırtı kaplan postlu can kullar ile
Dem çeker cephanemiz ejder dehen toplar ile
Düşmana nisbet azîm unvanımız vardır bizim

Geymiş ol Davut Zırhı meyanında zülfikar
Seyreden âdayı dinin aklı oldu tarumar
Saniya alî menendi düldüle oldu süvar
Sahibi seyfu kalem arslanımız vardır bizim.

Asitani bendesidir Âli Osmanın müdam
Sadıkana kullarına hiç olur mu bir kelâm
Olyezidin sinenin gözler müdam suphu şam
Bir şehi adil kemankeş Hanımız vardır bizim

Ey Hayalî çok çekerler gaziler gülbanki hu
Sinesin eyler siper düşmana karşı ruberu
Pençesinden kahraman olsa halâs olmaz adu

Yırtıcı kırk bin bebir arslanımız vardır bizim.

Bu manzume mecmuada (Çıldır) muharebesine dair olan manzume ile yan yanadır; manzumenin İran seferine ait olduğu muhakkaktır, bazı mısralar delâletiyle Kırım hanlarından biri için yazıldığı da anlaşıyor; bir (Şehi adil kemankeş hanımız) kelimeleriyle de Adil giraydan bahsedildiğini zannediyorum.

Mecmuada Kuloğlu'nun bir Cezayir türküsü de var. Türkiyat mecmuasında Jan Deni'nin (Cezayir yenîçerilerinin Türküleri) isimli eserine yazdığı tenkitte Muhterem profesör Dr. Köprülüzade Fuat B. Ef. kuloğlu'nun (Cezayir) ile bir alâkası olmadığını söyleyerek bu şairin esere alınmasını anlamadığını beyan ediyordu; mecmuada bulduğum türküyü kendilerine göndererek mütaleasını rica ettim. Fuat B. Ff. bu türküyü nazaran ya meşhur Kuloğlu'nun Cezayir'de bulun duğunu veya Cezayirli Kuloğlu isimli başka bir şairin yaşamış olduğunu kabul etmek icap edeceğini cevaben bildirdiler; Türkü şudur:

Badı saba İstanbul'a gidersen ;
İşte Cezayirli geldi deyesin ;
Arza gidüp padişahı görürsen ;
Kâfir gemilerin aldı deyesin ;

Yetişip ardından ortaya alup,
Balyemez topların üstüne salup,
Bayrağın tersine eğup aman dileyüp
Yezitler miktarın bildi deyesin.

Deryaya çıktılar gaza kastına.
Gani mevlâ saldı şikâr üstüne ,
Her biri seyfin alup destine ,
Hazreti Ali gibi saldı deyesin

Kılıcın , kemendin atmış solundan,
Seksan dirhem tüfek atar kolundan,
Kimi mecruh olmuş gaza yolundan,
Kimi hakka teslim oldu deyesin.

Selâm eylen bizden dosta yarana ,
Sevdiciğin sinisini sarana ,
Kuloğlu'nun ahvalinden sorana ,
Dört duvar arasında kaldı diyesin.

Rıdvan Nafiz